

Välkommen till undersökning av stora kroppspulsådern (aorta) och forskningsstudie av Hjärt- och kärlsjukdom

Alla 65-åriga män i Blekinge kommer att erbjudas en ultraljudsundersökning av stora kroppspulsådern och en forskningsstudie av hjärt- och kärlsjukdom (vaskulär sjukdom) och KOL. Med detta brev vänder vi oss till dig med denna inbjudan.

Ultraljudsundersökningen, som innebär att vi med en ultraljudsapparat undersöker magen från utsidan, görs i **Karlshamn på klin fys lab, Blekingesjukhuset**. Gå rakt fram från huvudingången till receptionen och anmäl dig till "Stora kroppspulsådern". Ta hissen en trappa upp och gå sedan genom glasdörr till vänster, följ skyltar "Stora kroppspulsådern". Ultraljudsundersökningen tar ca 5-10 min och medför inga obehag. Vid ultraljudsundersökningen får du ett svar att ta med till sköterska.

Undersökningen är kostnadsfri. Tyvärr kan vi inte lämna reseersättning.

Alla 65-åriga män i Blekinge inbjuds också att delta i en forskningsstudie av sambandet mellan bråck på stora kroppspulsådern, annan hjärt- och kärlsjukdom och kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL) vid samma undersökningstillfälle.

Mer information om forskningsstudien finns i "Information till forskningsstudie av Vaskulär sjukdom och KOL". Deltagande i denna forskningsstudie kostar ingenting. Du kan delta i undersökning av stora kroppspulsådern utan att delta i forskningsstudien.

Räkna med att det tar cirka 1½ timme att delta i undersökningen av stora kroppspulsådern och forskningsstudien.

Tid har reserverats för dig*dagen den* *kl*.....

**Ta med denna kallelse och legitimation vid besöket samt de bifogade "Information till forskningsstudie av Vaskulär sjukdom och KOL".
Besvara och ta med "Frågeformulär. En undersökning av riskfaktorer för hjärt- kärlsjukdom, KOL och bråck på stora kroppspulsådern (aorta)"**

Om du väljer att inte delta i undersökningen, eller om du vill ändra tiden, är vi tacksamma om du meddelar oss så fort som möjligt så att vi kan kalla någon annan i stället. Ring då på *telefon 0454-732290 (glöm inte att ange personnummer och ärende)*.

Rolf Fröjse
Med dr, överläkare, Kirurgkliniken, Blekingesjukhuset

Kerstin Ström
Docent, överläkare, Medicinkliniken, Blekingesjukhuset

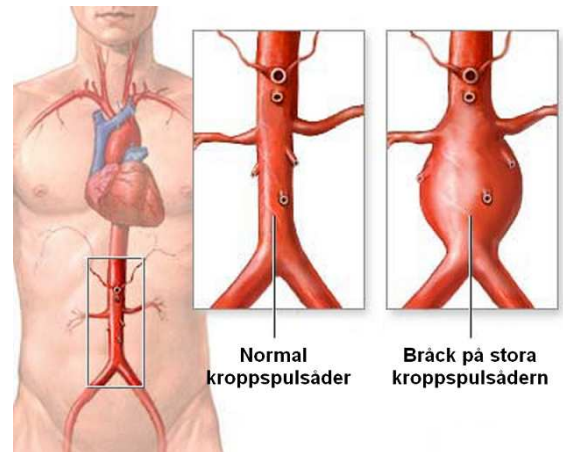
Undersökning av stora kroppspulsådern

För att minska dödligheten i brustet pulsåderbråck, s.k. aneurysm, har erbjuds 65-åriga män i Blekinge en ultraljudsundersökning av stora kroppspulsådern.

Undersökningen görs på röntgenavdelningen, Blekingesjukhuset Karlshamn.

Vad är ett pulsåderbråck?

Bråck på stora kroppspulsådern är en sjukdom som beror på en försvagning av kärlväggen, som resulterar i en utvidgning. Sjukdomen är betydligt vanligare hos män än hos kvinnor och förekomsten ökar med åldern. Man har funnit att 6-8 % av alla män över 65 års ålder har ett pulsåderbråck.

Är pulsåderbråck farligt?

Ett pulsåderbråck tillväxer långsamt och kan så småningom brista, vilket ofta leder till döden. Totalt i Sverige orsakar brustet pulsåderbråck ca 700-1000 dödsfall per år. För att förhindra att ett pulsåderbråck brister rekommenderas en förebyggande operation, där bråcket ersätts med en konstgjord åder. Då sjukdomen sällan ger symptom upptäcks den endast hos ett fåtal, ofta av en slump i samband med undersökning av buken vid misstanke om en annan sjukdom, ex gallsten. Sjukdomen kan dock lätt upptäckas med en enkel och helt ofarlig ultraljudsundersökning varför undersökning av 65-åriga män rekommenderas.

Vad händer om vi finner ett pulsåderbråck?

Ett litet pulsåderbråck är ofarligt men bör kontrolleras regelbundet, ofta årligen, med ultraljud. Om bråcket vidgar sig finns risk för att det i ett senare skede brister. Om en vidgning sker rekommenderas därför en förebyggande operation där bråcket ersätts med en konstgjord åder. Om vi finner ett pulsåderbråck vid undersökningen kommer du att kontaktas av ansvarig kärlkirurg på Blekingesjukhuset, för ytterligare information.

Information till forskningsstudie av

Vaskulär sjukdom och KOL

Fråga om deltagande i forskningsstudie

Du erbjuds att delta i en forskningsstudie av sambandet mellan hjärt- och kärlsjukdom och kroniskt obstruktiv lungsjukdom, KOL och riskfaktorer för dessa sjukdomar. Undersökningen görs i samband med ultraljudsundersökning av stora kroppspulsådern. Du bestämmer själv om du vill delta i denna forskningsstudie. Du kommer att erbjudas ultraljudsundersökningen av stora kroppspulsådern även om du skulle tacka nej till deltagande i forskningsstudien.

Vill du delta i forskningsstudien?

Ja

Nej

Ultraljudsundersökning av stora kroppspulsådern

Ett bräck på stora kroppspulsådern (aorta) uppstår ibland hos äldre personer. Det ger i början inga symtom och leder alltså inte till att den drabbade söker sjukvård. Om bräcket fortsätter att växa kan det spricka och då uppstår svår smärta och död. Om den som drabbas av ett brustet bräck på stora kroppspulsådern snabbt blir opererad finns chans till överlevnad men många dör om pulsåderbräcket spricker. Med en enkel ultraljudsundersökning av stora kroppspulsådern kan man se om det finns ett bräck och om detta är tillräckligt stort för att riskera att brista i framtiden. Då kan en förebyggande operation utföras, ett relativt riskfritt ingrepp, som förhindrar framtida bristning. Hittar man ett litet bräck följs detta i stället med ultraljudsundersökning för att se om det växer, då det kan bli aktuellt att operera. Om bräcket är litet och inte växer så bör det inte opereras.

Denna ultraljudsundersökning erbjuds nu till män vid 65 års ålder. Undersökningen innebär att en sensor förs över buken varvid man på en skärm ser kroppspulsådern. Undersökningen medför ingen smärta eller besvär och tar några minuter. Eftersom undersökningen är så lätt och

ofarlig erbjuds den nu till 65-åriga män för att förhindra senare död i brustet pulsåderbråck. Man undersöker också om den bör erbjudas till kvinnor vid 70 års ålder. Kvinnor får mer sällan bråck på stora kroppspulsådern än män men om de får ett bråck, så brister detta lättare.

Ultraljudsundersökning av stora kroppspulsådern bör utföras vid 65 års ålder för män för att förhindra framtida risk för att bråcket spricker. Tidigare forskning har redan påvisat värdet av denna ultraljudsundersökning och den tillhör därför inte forskningsstudien men görs i samband med forskningsstudien.

Bakgrund och syfte med forskningsstudien

Bråck på kroppspulsådern hänger samman med åderförkalkningssjukdom. Åderförkalkning kan drabba andra blodkärl och leda till hjärnattack (stroke), hjärtinfarkt och kärlkramp i bröst eller ben. Rökning, högt blodtryck, hjärtflimmer, diabetes, övervikt, förhöjda blodfetter och dålig tandhälsa är exempel på riskfaktorer för hjärt-kärlsjukdom. Rökning kan också orsaka KOL och det finns ett starkt samband mellan hjärt-kärlsjukdom och KOL. Det finns ett tiotal kända riskfaktorer för hjärt-kärlsjukdom och flertalet av dessa kan påverkas så att risken att insjukna minskar. Men det är inte känt varför en del personer drabbas mer än andra och varför olika blodkärl drabbas hos olika personer. Vissa sjukdomar i andra organ som nedsatt njurfunktion har visats ge ökad risk för hjärt-kärlsjukdom och kan därför jämföras med riskfaktorer. Ibland finns ökad risk för sjukdom om någon nära släkting haft denna sjukdom. Det finns sannolikt också skyddande faktorer som motion och bra kost.

Syftet med forskningsstudien är att öka kunskapen om sambandet mellan riskfaktorerna och hjärt-kärlsjukdom och kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL) och sambandet mellan symptom eller diagnos för hjärt-kärlsjukdom och KOL. Vi behöver också enkla undersökningsmetoder för att ta reda på om en person har åderförkalkningssjukdom. Då finns det nämligen behandling med god effekt.

Det finns läkemedel, som minskar risken för framtida svår sjukdom då hjärt-kärlsjukdom har diagnosticerats. Det finns forskningsresultat som tyder på att sådana läkemedel bör ges även till patienter med KOL även om man inte har konstaterat hjärt-kärlsjukdom. Ökad kunskap om sambandet mellan riskfaktorer och sjukdom och effekter av medicinering kan leda till bättre förebyggande vård och behandling.

Hur går forskningsstudien till?

Kroppslängd, vikt, midjeomfång, stussomfång mäts, antalet tänder räknas och blodtrycket mäts. Dessutom mäts lungfunktionen med ett andningsprov efter inandning av ett luftrörsvidgande läkemedel. Du får besvara ett frågeformulär som avser att kartlägga tidigare sjukdomar som skulle kunna hänga samman med ökad risk för hjärt-kärlsjukdom och KOL, frågor angående livsstil som kost, motion, tobaksanvändning och alkoholintag. Frågeformuläret innehåller också frågor om användning av mediciner. Blodprov tas för senare analys av blodvärde, blodsocker, blodfetter, ämnesomsättning, njurfunktion och inflammationsprover. Alla undersökningar inklusive ultraljudsundersökningen av kroppspulsådern och besvarandet av frågeformuläret görs vid ett besök på Blekingesjukhuset.

Biobanksprover

Ett blodprov kommer att förvaras nedfryst i en biobank för senare analys. Detta prov är kodat och det kan inte hänföras till dig utan tillgång till en särskild kodnyckel. Det kan endast användas till sådana analyser som du har givit tillstånd till. Det betyder att om man i framtiden vill använda provet för ännu inte planerad forskning så kommer du att först kontaktas och tillfrågas igen angående den användningen av blodprovet.

Statliga register

För att klargöra hur omfattande utredning som behöver göras då något tecken på hjärt-kärlsjukdom eller KOL har konstaterats kommer vi att följa vårdtillfällen på sjukhus, receptförskrivning och överlevnad genom de statliga registren Slutenvårdsregistret, Receptregistret och Dödsorsaksregistret för dem, som deltar i den här undersökningen.

Vilka är riskerna?

De undersökningar, som görs är vanliga undersökningar och de medför inte någon risk för framtida men. Blodprovet är ett vanligt blodprov, ett venprov, och det kan göra ont vid sticket. Undersökningen av lungfunktionen görs efter inandning av ett luftrörsvidgande medel och detta kan ge övergående lätt hjärtklappning och/eller darrighet i händerna. Hela undersökningen och besvarandet av frågeformuläret tar 1-1½ timme.

Det kan upplevas oroande att få reda på att man har ett pulsåderbräck. Om bräcket är stort rekommenderas operation i narkos och det finns en viss operationsrisk. Men denna operationsrisk är betydligt mindre än risken att inte operera ett stort bräck.

Fynd i forskningsstudien kan tänkas påvisa en sjukdom, som man tidigare inte har känt till och detta kan upplevas som obehagligt och oroande.

Finns det några fördelar?

Du kan själv ha nytta av att delta i undersökningen då den kan avslöja tidiga tecken på sjukdom, som kan förebyggas genom utredning och behandling. Du får reda på om undersökningen visar något avvikande och du kommer också att erbjudas remiss till din vårdcentral eller sjukhusklinik i enlighet med vad som är medicinskt lämpligt. Men alla blodprover kommer inte att analyseras omedelbart, så om du själv misstänker att något blodprov, t.ex blodsockret inte är bra, bör du inte vänta på resultatet av den här undersökningen utan söka din vårdcentral.

Hantering av data och sekretess

De uppgifter du lämnar och alla undersökningsresultat är sekretessbelagda och alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt. Dina svar och dina resultat kommer att behandlas så att obehöriga inte kan ta del av dem. Landstinget Blekinge är ansvarig för dina personuppgifter. Datalagen och sekretesslagen garanterar att uppgifterna skyddas. Dessutom redovisas resultaten i statistiska tabeller där det är helt omöjligt att avläsa resultaten från någon enskild person. Vi hoppas därför att du väljer att delta i hela undersökningen. Resultaten av studien kommer att presenteras i vetenskapliga tidskrifter och inga resultat från enskilda deltagare kommer att kunna spåras.

Hur får jag information om studiens resultat?

Studiens resultat kommer att publiceras i vetenskapliga tidskrifter och i dagspressen.

Försäkring

Landstingets försäkring gäller.

Frivillighet

Deltagandet i undersökningen är frivilligt och du har full rätt att avstå från att delta. Du kan delta i undersökningen av stora kroppspulsådern utan att delta i den övriga delen av undersökningen. Du har rätt att avbryta ditt deltagande i studien när du vill. Du kan begära att de prover som tagits på dig förstörs eller märks så att de inte längre kan spåras till dig. Detta kommer inte att påverka den framtida behandling och omhändertagande av dig.

Ansvariga kontaktpersoner

Om du har synpunkter på studien eller frågor går det bra att fråga personalen, som utför lungfunktionsmätningen eller kontakta någon av studiens kontaktpersoner:

Kerstin Ström, docent, överläkare, medicinkliniken, Blekingesjukhuset
Thomas Troëng, docent, överläkare, kirurgkliniken, Blekingesjukhuset
Magnus Ekström, ST-läkare medicinkliniken Blekingesjukhuset

Forskningshuvudman

Landstinget Blekinge

Ett varmt tack för din medverkan!

Samtyckesformulär

Forskningsstudie Vaskulär sjukdom och KOL

Härmed intygas att jag har fått tillfälle att:

- erhålla information om studien
- ställa frågor om studien
- få mina frågor besvarade

Och att jag har samtyckt till att:

- delta i studien
- behandling av personuppgifter rörande mig
- lagring av blodprov i biobank

Blekingesjukhuset (datum):.....

Namn:.....

Bevittnas av ansvarig studiepersonal:.....

FRÅGEFORMULÄR

EN UNDERSÖKNING AV RISKFAKTORER

FÖR HJÄRT-KÄRLSJKDOM, KOL OCH

BRÄCK PÅ STORA KROPPSPULSÅDERN (AORTA)

Frågeformuläret innehåller frågor om

Hälsa och familj

Livsstil

Medicinering

Det kan vara värdefullt för oss att kontakta dig i efterhand för att komplettera någon fråga och därför är vi tacksamma om du anger telefonnummer där vi kan nå dig:

Dagtid:.....

Kvällstid:.....

**VI TACKAR PÅ FÖRHAND FÖR ATT DU TAR DIG
TID ATT BESVARA DESSA FRÅGOR.**

PATIENTUPPGIFTER

Namn:

Personnummer:

Dagens datum:

Hälsa och familj

1. Hur lång var du när du var som längst, dvs i 20-30 års åldern?

Jag var som längst.....cm lång

2. Hur mycket vägde du när du vägde som mest?

Jag har som mest vägt.....kg

3. Har du fått diagnosen benskörhet (osteoporos)?

Ja

Nej

Vet ej

4. Har du haft kotfraktur, dvs skadat en ryggkota?

Ja

Nej

Vet ej

5. Har du under den sista 10 åren haft ryggsmärtor under minst 3 månader?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

6. Har du någonsin brutit lårbenet eller lårbenshalsen?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

7. Har du någonsin brutit handleden?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

8. Har du någonsin fått diagnosen sockersjuka (diabetes)?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

9. Har du någonsin fått diagnosen grön starr (glaukom)?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

10. Har du någonsin fått diagnosen grå starr (katarakt)?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

11. Har du någonsin fått diagnosen hjärtinfarkt av en läkare?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

12. Har du någonsin fått diagnosen stroke av en läkare?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

13. Har du någonsin fått diagnosen kärlkramp i hjärtat av en läkare?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

14. Har du någonsin fått diagnosen kärlkramp i benen ("fönstertittarsjuka") av en läkare?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

15. Har du någonsin fått diagnosen blodpropps- TIA (övergående förlamning, språkstörning, känsel- eller synbortfall) av en läkare?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

16. Har du eller någon familjemedlem eller släkting till dig drabbats av ett pulsåderbräck i buken, antingen genom att det har spruckit eller behövt opereras?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet inte

∇ Om Ja: vilken släkting (jag själv/far/mor/syskon)?

.....

17. Har du någonsin fått diagnosen astma av en läkare?

∇ Ja

∇ Nej

∇ Vet ej

18. Har någon familjemedlem eller släkting till dig fått diagnosen astma av en läkare?

∇ Ja: en mor- eller farförälder, ett syskon eller en kusin till mina föräldrar (men inte mina föräldrar, syskon eller barn)

∇ Ja: min mor eller far, ett av mina syskon eller mina barn

∇ Nej

∇ Vet ej

19. Har du någonsin fått diagnosen reumatoid artrit (ledgångsreumatism) av en läkare?

- ∇ Ja
- ∇ Nej
- ∇ Vet ej

20. Har någon familjemedlem eller släkting till dig fått diagnosen reumatoid artrit (ledgångsreumatism) av en läkare?

- ∇ Ja: en mor- eller farförälder, ett syskon eller en kusin till mina föräldrar (men inte mina föräldrar, syskon eller barn)
- ∇ Ja: min mor eller far, ett av mina syskon eller mina barn
- ∇ Nej
- ∇ Vet ej

21. Snarkar du när du sover?

- ∇ Ja, alltid
- ∇ Ja, nästan alltid
- ∇ Ja, ibland
- ∇ Nej, nästan aldrig
- ∇ Nej, aldrig
- ∇ Vet inte om jag snarkar

22. Besväras du av trötthet under dagen?

- ∇ Ja, alltid
- ∇ Ja, nästan alltid
- ∇ Ja, ibland
- ∇ Nej, nästan aldrig
- ∇ Nej, aldrig

23. Har din make/maka/sambo märkt att du har andningsuppehåll under sömn?

Ja, i stort sett varje natt

Ja, ofta

Ja, ibland

Nej, nästan aldrig

Nej, aldrig

Vet inte

24. Har du fått tandimplantat?

Ja, i överkäken

Ja, i underkäken

Nej

25. Har prover någon gång visat att du har haft högt blodsocker (till exempel vid hälsokontroller eller i samband med någon sjukdom)?

Ja

Nej

Vet ej

26. Har någon familjemedlem eller släkting till dig fått diagnosen sockersjuka (diabetes typ 1 eller typ 2) av en läkare?

Ja: en mor- eller farförälder, ett syskon eller en kusin till mina föräldrar (men inte mina föräldrar, syskon eller barn)

Ja: min mor eller far, ett av mina syskon eller mina barn

Nej

Vet ej

27. Har du någonsin fått diagnosen KOL av en läkare?

- ∇ Ja
- ∇ Nej
- ∇ Vet ej

28. Har någon familjemedlem eller släkting till dig fått diagnosen KOL av en läkare?

- ∇ Ja: en mor- eller farförälder, ett syskon eller en kusin till mina föräldrar (men inte mina föräldrar, syskon eller barn)
- ∇ Ja: min mor eller far, ett av mina syskon eller mina barn
- ∇ Nej
- ∇ Vet ej

29. Vilket är ditt civilstånd?

- ∇ gift
- ∇ skild
- ∇ änkling
- ∇ ensamboende
- ∇ sammanboende
- ∇ särbo

30. Vilken är din högsta utbildning?

- ∇ grundskola eller motsvarande
- ∇ gymnasieskola eller motsvarande
- ∇ yrkesskola eller motsvarande
- ∇ universitetsutbildning

Livsstil

31. Motionerar du regelbundet minst en halvtimme (till exempel rask promenad)?

- ∇ varje dag
- ∇ 3-6 gånger per vecka
- ∇ 1-3 gånger per vecka
- ∇ mindre än en gång per vecka

32. Hur ofta äter du frukt eller grönsaker?

- ∇ minst en frukt/grönsak per dag
- ∇ mindre än en frukt/grönsak per dag

33. Har du rökt?

- ∇ Nej, jag har aldrig rökt
- ∇ Ja, jag har rökt tidigare men slutat
- ∇ Ja, jag röker fortfarande.

34. Om Ja, hur gammal var du när du började röka?

Jag var.....år när jag började röka

35. Om du slutat röka, Vilket år slutade du röka?.....

36. Hur många cigaretter per dag röker/rökte du i genomsnitt?

.....cigaretter/dag

37. Hur många pipor röker/rökte du per dag i

genomsnitt?.....pipor/dag

38. Har du använt snus?

∇ Nej, jag har aldrig använt snus

∇ Ja, jag har använt snus tidigare men slutat

∇ Ja, jag använder fortfarande snus

39. Om Ja, hur gammal var du när du började använda snus?

Jag var.....år när jag började använda snus

40. Om du slutat använda snus, vilket år slutade du?.....

Hur många dosor snus per vecka använder/använde du i genomsnitt?

41.dosor portionssnus/vecka

42.dosor lössnus/vecka

43. Hur många flaskor/burkar öl/starköl dricker du under en genomsnittlig vecka?

Antal:

44. Hur många flaskor vin dricker du under en genomsnittlig vecka?

Antal:.....

45. Hur många centiliter starksprit dricker du under en genomsnittlig vecka?

Antal:.....

46. Har du någon gång använt blodtrycksmediciner regelbundet?

∇ Ja

∇ nej

Tack för din värdefulla medverkan!

Det ifyllda formuläret lämnas till sköterskan